

Слободинська С.С.

студентка,

*Інститут історії, етнології і права
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського*

ВІЛЬГЕЛЬМ ОРАНСЬКИЙ В ІСТОРІЇ НІДЕРЛАНДІВ

Вождь голландської опозиції відіграв велике значення у європейській політиці XVI ст. і власними силами спромігся зупинити наступ католицької Іспанії, непереможної імперії, яка простиралася у Південно-Західній і Західній півкулі. Важливу роль у цій боротьбі має не лише військова сила і внутрішні ресурси країни, а й також дипломатична політика, від якої на пряму залежить, чи вигідно іноземним державам підтримувати національні інтереси окремої країни. Звідси виникла потреба дослідити, на які кроки пішов принц на дипломатичному поприщі задля захисту політичних прав голландців під час зіткнення з іспанцями, які чинники зумовили виступити очільника революції проти Філіпа II.

Автором були використані праці Р. Ван Роосбрек [1], Ф. Гизо [2], Н. Девіс [3], А. Зінченко [4], Ф. Крамер [5].

Мета статті – розглянути дипломатичну діяльність Вільгельма Оранського в період визволення нідерландських колоній з-під юрисдикції метрополії.

Принц Оранський походив з німецького знатного роду графів Нассау-Диленбурзьких. Він володів величезними територіями в Люксембурзі й князівством Оранським. Його доходи становили мінімум 150 тис. флоринів й робили його найбагатшим нідерландським вельможею. Він мав ґрунтовні знання й розмовляв сімома мовами, не рахуючи французької. Гострота розуму й воля поєднувалися в нього з природною красномовністю, розважливість – з індиферентизмом у релігійних питаннях. У релігійно-політичній сфері він був насамперед державним діячем, що дивився на питання релігії швидше під кутом зору політика, ніж віруючого. Він умів створювати щораз нові перепони для свого супротивника, приховуючи водночас від нього свою гру з надзвичайною спритністю. На цьому тлі двоєдушність Філіпа II справляла враження грубої й незграбної тактики [4, с. 461].

Франсуа Гізо охарактеризував загальні тенденції, які справили великий вплив на розвиток Європи у XVI ст.: «Реформація була поривом свободи людського духу, прагненням зрозуміти ті факти та ідеї, які до того часу Європа отримувала або змушена була отримувати з рук авторитетів. Це – велика спроба звільнення людської думки або – щоб назвати його справжнім ім'ям – заколот людського духу проти абсолютної влади в духовному світі. Такий, на мою думку, справжній зміст і загальний характер реформації» [2, с. 273].

Згідно цього, на перше місце виходять особистості, які розривають розумові пруги і намагаються виявити причинно-наслідкові зв'язки в тих чи інших явищах, які намагаються зрозуміти. XVI ст. – це період розриву ланцюгів. Однак, зміни стосувалися не лише духовної сфери, вони також зачіпали протилежні життєві напрямки.

Основною причиною формування дворянської опозиції є те, що Філіп II сповідував ідею про «одного монарха, одну імперію і один меч» і вважав, що король краще знає, що корисне для суспільства [3, с. 390]. Це свідчить про те, що іспанський монарх прагнув створити передумови для виникнення абсолютної влади короля в Іспанії і колоніях, до числа яких відносяться Нідерланди.

У свій час, Карл V намагався особисто, за допомогою листів і спеціальних інструкцій від 1539, 1543 і 1548 років, наставити сина в питаннях способу життя

регента, а також управління. Він закликав Філіпа II до справедливості і відповідності у всіх рішеннях, спонукав його захищати стару віру, ні за яких обставин не допускати в своє королівство «єретиків» і, при необхідності, переслідувати їх за допомогою Інквізиції [5, с. 90].

Вільгельм Оранський прагнув зупинити процес переслідування «єретиків», тому що це порушувало автономні і політичні права і свободи населення Нідерландів. В цьому полягала головна загроза для Нідерландів – втрата політичних свобод і ліквідація Генеральних штатів, представницького органу нідерландської знаті. З цих причини нідерландська опозиційна аристократія виступила консолідуючою силою на початковому етапі Нідерландської революції.

Відповіддю на репресії католицької влади став спалах іконоборчого руху в країні 11 серпня 1566 р., який супроводжувався погромами католицьких храмів та монастирів, розправами з духівництвом, знищенням ікон та статуй, які були складовою католицького богослужіння, але не визнавалися кальвіністами, які вбачали в них ідолів. Наприкінці 1566 – на початку 1567 рр. опозиційні дворяни стали вербувати найманців у Німеччині для захисту кальвіністів. Відповідно було вираджено до повсталих Нідерландів герцога Альбу, війська якого вступили до Брюсселя 9 серпня 1567 р.

Перебуваючи в Брюсселі, герцог невпинно засуджував до страти десятки людей. Від березня по всій країні 1500 осіб стали жертвами страт.

Сили національної знаті зосереджувалися довкола принца Оранського. Він налагодив широкі контакти зі своїми прихильниками як всередині країні, так і за її межами. Принц Оранський був лютеранином і тому особливо розраховував на допомогу лютеранських князів. Його боротьба під гаслами свободи совісті, збереження давніх привілеїв краю, скликання Генеральних штатів мала відгук серед усіх верств населення Нідерландів [4, с. 462–463].

Безчинства іспанських військ, які, зокрема, влаштували розгром Антверпена, спонукали повсталі провінції до укладення в Генті договору про примирення (31 жовтня 1576 р.) на основі релігійної терпимості й солідарності в тому, щоб «вигнати іспанських солдатів, іноземців та всіляких інших чужинців, які намагалися оволодіти багатствами країни і на довершення всього хотіли закабалити народ і тримати його в постійному рабстві». Тепер Вільгельм Оранський став визнаним революційним правителем повсталих 17 провінцій.

Принц Оранський був проти угоди з королем навіть за умови схвалення ним Гентського договору. У відповідь на прохання підтримки імператор Рудольф II розсипався в обіцянках, пропонував своє посередництво, але разом з тим не хотів сваритися зі своїми іспанським кузенком. Не лише католицькі, але й протестантські князі були вперто байдужими до справи Нідерландів. Тому повстанцям залишалося розраховувати лише на західноєвропейські держави – Англію і Францію.

Королева Елізабет уникала відкрито втручатися в боротьбу, вважаючи для себе вигіднішим підтримувати її різними непрямими шляхами.

Союз з герцогом Анжуйським став для принца Оранського наріжним каменем його політики. 27 червня 1580 р. Генеральні штати прийняли текст договору, за яким герцог і «його законне чоловіче потомство» визнавалися володарями Нідерландів [4, с. 465–466].

26 липня 1581 р. Генеральні штати прийняли урочисту заяву про скинення Філіпа II. У лютому 1582 р. герцог Анжуйський вступив в управління Нідерландами. Зрештою, наприкінці 1582 р. він задумав насильницький переворот проти тієї самої країни, визвольником якої він поклявся бути. 17 січня 1583 р. французькі війська раптово взяли Антверпен та деякі інші міста, під якими вони стояли. Але після запеклого вуличного бою населення Антверпена вдалося прогнати нападників.

Тим часом після припинення воєнних дій у Португалії в розпорядження нового намісника Фарнезе прибули нові війська й перевага перейшла на його бік. Він вирішив блокувати шляхи довозу продовольства змушував підкорятися райони один за другим. У липні 1584 р. підсланим Філіпом II убивцею було вбито принца Оранського [4, с. 466–467].

Останні слова Оранського, виголошені по-французьки: «Боже, врятуй мою душу! Боже, врятуй бідний народ!» – природні слова для людини, все життя якої було боротьбою за звільнення народу! [1].

Отже, захищаючи не лише власні інтереси, Вільгельм Оранський виступив захисником визвольної боротьби Нідерландів проти Іспанії і у важку хвилину намагався знайти зовнішньополітичну підтримку на континенті. Будучи виразником нових загальноєвропейських цінностей, він створив умови для успішного закінчення революції на користь голландців.

Список використаних джерел:

1. Ван Роосбрек Р. Вильгельм Оранский. Мятежный принц / Ван Роосбрек Роберт // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://royallib.com/read/van_roosbrek_robert/vilgelm_oranskiy_myategniy_prints.html
2. Гизо Ф. История цивилизации в Европе / Франсуа Гизо; [пер. с франц. В.В. Анашвили, А.Л. Погорелский]. – М.: Изд-во «Территория будущего», 2007. – С. 273.
3. Дэвис Н. История Европы / Норман Дэвис; [пер. с англ. Т.Б. Менской]. – М.: Изд-во «АСТ: Транзиткнига», 2005. – С. 390.
4. Зінченко А. Історія дипломатії: від давнини до початку нового часу. Навчальний посібник / Арсен Зінченко. – Вінниця: Вид-во «Нова книга», 2002. – 564 с.
5. Крамер Ф. Филипп II / Фердинанд Крамер // Испанские короли; [пер. с немецкого С. Прилипского] / под ред. В.Л. Бернекера, Карлоса Кольядо Сейделя, Пауля Хозера. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 1998. – С. 90.

Старанчук К.В.

*студентка факультету історичної освіти,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова*

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ БРАЗИЛІЇ (ВІД ЧАСІВ КОЛОНІЗАЦІЇ ДО ПОЧАТКУ ХХІ СТ.)

На сьогодні Бразилія – країна – гігант за своїми людським і природним ресурсами, рівнем і темпами розвитку економіки, науки і техніки, за роллю в регіональних і світових справах є помітним гравцем в сучасному світі. Причиною цього є специфіка цивілізаційно-історичного розвитку країни в поєднанні з модернізаційними реформами господарського комплексу, що стали основою економічного підйому Бразилії на сучасному етапі.

Підтвердженням цьому є наступні показники: Бразилія займає п'яте місце у світі за розмірами території, яка складає 8 512 тис. кв. км і за кількістю населення -207,7 млн. осіб згідно перепису 2016 р.; це держава, яка за об'ємом ВВП входить в десятку найбільших економік світу (ВВП за ПКС станом на 2016 рік склало 1,799 трлн. дол.) [14, с. 12].

Процес формування економічної і регіональної величі Бразилії безпосередньо пов'язаний з особливостями історичного розвитку країни, а саме з етапом